

УДК 658.15:338.512

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ РОЗПОДІЛУ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Я.П. Іщенко

Вінницький національний аграрний університет

Y.P. Ishchenko «Perfection of method of allocation of general production charges of agricultural enterprises»

Summary: The methodical going is grounded near determination of index of normal power of agricultural enterprises and allocation of their general production charges.

Keywords: general production charges, normal power, permanent charges, variable charges.

Я.П. Ищенко «Совершенствование методики распределения общепроизводственных расходов сельскохозяйственных предприятий»

Аннотация: Обосновываются методические подходы к определению показателя нормальной мощности сельскохозяйственных предприятий и распределения их общепроизводственных расходов.

Ключевые слова: общепроизводственные расходы, нормальная мощность, постоянные расходы, переменные расходы.

Вступ. Практично єдиним елементом управлінського обліку, який регулюється стандартами бухгалтерського обліку, як національними так і міжнародними, є розподіл загально виробничих витрат. За діючою методикою в сільському господарстві загально виробничі витрати не діляться на постійні і змінні, як це передбачено П(С)БО 16 «Витрати» та розподіляються в кінці року а не щомісячно. Це не дозволяє визначити суму витрат на продукцію при її оприбуткуванні і здійснювати коригування на різницю між справедливою вартістю оприбуткованої продукції та витратами на її виробництво.

Проблемам обліку та розподілу непрямих витрат, в тому числі і загально виробничих витрат, останнім часом присвячені наукові праці провідних вітчизняних вчених, що здійснюють дослідження в галузі методології обліку витрат. Серед них Ф.Ф. Бутинець, П.М. Гарасим, С.Ф. Голов, М.Я. Дем'яненко, В.М. Жук, Г.Г. Кірейцев, В.Г. Лінник, В.Б. Моссаковський, Л. В. Нападовська, М.Ф. Огійчук, М.С. Пушкар, Л.К. Сук, П.Л. Сук, Л.С. Шатковська, В.П. Ярмоленко та інші.

Проте, питання розподілу загально виробничих витрат в сільськогосподарських підприємствах потребують додаткового дослідження, оскільки діючий порядок не відповідає вимогам національних стандартів та міжнародно-прийнятій практиці обліку і не забезпечує потреби менеджменту у своєчасній інформації.

Постановка задачі. Метою публікації є розробка рекомендацій з вдосконалення методики розподілу загально виробничих витрат сільськогосподарських підприємств на основі розроблених методичних прийомів визначення показника нормальної потужності сільськогосподарських підприємств

Результати дослідження. Для приведення обліку загально виробничих витрат сільськогосподарських підприємств у відповідність до норм вітчизняних і міжнародних стандартів обліку, в їх складі слід виділити змінну та постійну компоненту. Для кожного підприємства перелік змінних і постійних загально виробничих витрат буде різним. Наприклад, якщо для загально виробничих основних засобів використовується виробничий метод нарахування

амортизації, ці витрати відноситимуться до змінних, якщо ж один з решти методів, визначених П(С)БО 7 «Основні засоби» - до постійних. Враховуючи економічну сутність загально-виробничих витрат та ступінь суттєвості при незначних сумах змінної компоненти, підприємства можуть вважати всі загально-виробничі витрати умовно-постійними.

П(С)БО 16 «Витрати» регламентує здійснення розподілу змінних загально-виробничих витрат з застосуванням обраної підприємством бази розподілу виходячи з фактичної потужності підприємства. Постійні загально-виробничі витрати, яких переважна більшість, розподіляються на об'єкти обліку витрат виробництва при нормальній потужності. Нерозподілені постійні загально-виробничі витрати відносяться до витрат періоду – до статті «Собівартість реалізованої продукції».

Для здійснення сільськогосподарськими підприємствами щомісячного розподілу загально-виробничих витрат, який би відповідав національним стандартами обліку та міжнародній практиці, необхідно визначити, які показники характеризують нормальну потужність підприємства.

За П(С)БО 16, нормальна потужність – це очікуваний середній обсяг діяльності, що може бути досягнутий за умов звичайної діяльності підприємства протягом кількох років або операційних циклів з урахуванням запланованого обслуговування виробництва.

В більшості економічних джерел виробнича потужність визначається як максимально можливий річний обсяг випуску продукції встановленої номенклатури, асортименту та якості.

Одиниці виміру виробничої потужності залежать від галузі та характеру виробництва. Як правило, одиницями виміру виробничої потужності підприємства є натуральні вимірники обсягу продукції, в яких вона планується та обліковується.

Підприємства окремих галузей (цукрової промисловості, молочної промисловості) визначають виробничу потужність кількістю сировини, яку здатне переробити підприємство за добу.

Для сільськогосподарських підприємств жодна з цих методик визначення потужності неприйнятна в зв'язку з виробничою специфікою та значною номенклатурою продукції, що випускається. Виробнича потужність, для таких багатомонокультурних виробництв, може визначатись вартісним показником сукупного обсягу продукції. Наприклад, загальною сумою валової продукції у порівняльних цінах.

Та, як свідчить проведене дослідження, специфіка сільськогосподарського виробництва обумовлює більш тісну залежність переважної більшості витрат від площ чи поголів'я тварин ніж від кількості продукції. Тому за основу при визначенні нормальної потужності для сільськогосподарських підприємств доцільно обрати площі сільськогосподарських угідь та поголів'я тварин. При цьому для галузі рослинництва нормальна потужність визначатиметься загалом в гектарах сільськогосподарських угідь без поділу за культурами. Для тваринництва – в умовних головах.

При визначенні нормальної потужності в галузі тваринництва наявне поголів'я переводиться в умовні голови за методикою визначеною Наказом Державного комітету статистики України від 24.01.2008 №18 [4]. Відповідно до нього умовне поголів'я визначається як добуток чисельності худоби та птиці в натурі (у фізичних головах) та відповідних коефіцієнтів, які наведено в таблиці 1.

Наприклад, для визначення нормальної потужності підприємства на поточний рік визначено середню площу сільськогосподарських угідь за три останні роки (1796 га.) та середньорічний показник поголів'я тварин за той самий період (720 ум. гол.).

Таблиця 1

Коефіцієнти для перерахунку фізичного поголів'я тварин в умовне

Види худоби	Коефіцієнт перерахунку в умовне поголів'я
Корови, бугаї-плідники молочного стада	1,0
Інша велика рогата худоба (без корів та бугаїв-плідників молочного стада, робочих волів)	0,6
Свині	0,3
Вівці та кози	0,1
Коні, робочі воли	1,0
Птиця всіх видів	0,02

Загальновиробничі витрати рослинництва за місяць склали 19220 грн. (в т.ч. 17734 грн. – постійні витрати), тваринництва – 8056 грн. (в т.ч. 6970 грн. – постійні витрати). При цьому фактична потужність в рослинництві становила 1796 га.. Середньомісячне поголів'я корів молочного стада – 142 гол., інше поголів'я ВРХ – 385 гол., поголів'я свиней – 428 гол..

Для визначення фактичної потужності галузі тваринництва фізичне середньомісячне поголів'я тварин переводиться в умовні голови (табл. 2).

Розподіл загальновиробничих витрат рослинництва здійснюється за нормальної потужності. Отже вся сума змінних та постійних загальновиробничих витрат буде розподілена і включена в собівартість продукції. При розподілі загальновиробничих витрат тваринництва слід враховувати, що фактична потужність виявилась нижчою нормальної потужності.

Таблиця 2.

Переведення фізичного поголів'я в умовні голови

Види тварин	Середньомісячне поголів'я, гол..	Коефіцієнт перерахунку в умовне поголів'я	Фактична потужність, умовні голови
Корови молочного стада	142	1,0	142
Інше поголів'я ВРХ	385	0,6	231
Свині	428	0,3	128
Разом	X	x	501

Визначимо суму нерозподілених постійних загальновиробничих витрат тваринництва. Для цього обчислимо суму постійних витрат на одиницю нормальної потужності:

$$6970 : 720 = 9,68 \text{ грн./ум.гол.};$$

Отже сума розподілених постійних загальновиробничих витрат складатиме 4850 грн. (9,68 грн. /ум.гол. x 501 гол.), а нерозподілених – 2120 грн. (6970 грн. - 4850 грн.).

Змінні та постійні розподілені загальновиробничі витрати відносяться на об'єкти обліку витрат основного виробництва з використанням обраної бази розподілу.

Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати включаються до собівартості реалізованої продукції. З точки зору оперативного управління ці витрати є нерегульованими. Тому здійснювати їх розподіл за видами реалізованої продукції недоцільно. Для потреб фінансового обліку дані витрати слід відображати за дебетом рахунку 901 «Собівартість

реалізованої готової продукції» загальною сумою на окремому аналітичному рахунку «Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати» і, в порядку прийнятому на підприємстві, відносити на зменшення фінансових результатів.

Висновки. На противагу інформації, що отримується за традиційною методикою, такий розподіл дозволяє розрахувати та проаналізувати відхилення від планових (нормальних потужностей), дає змогу отримати показник витрат, на які підприємство не вплинуло з точки зору ефективної потужності, та здійснити розкриття інформації про витрати у фінансовій звітності, що характеризує рівень ефективності виробництва та менеджменту.

Пропонована методика розподілу непрямих виробничих витрат дозволить забезпечити потреби менеджменту в оперативній інформації та приведе облік витрат у відповідність до норм національних стандартів і міжнародно-прийнятої практики. Щомісячне включення непрямих витрат до собівартості продукції дасть можливість, при оприбуткуванні сільськогосподарської продукції визначити і списати різниці між справедливою вартістю та витратами виробництва, як того вимагає П(С)БО 30 «Біологічні активи».

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт послуг) сільськогосподарських підприємств: наказ Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001. № 132.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Мінфіну України від 14.12.1999 р. №27/4248.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: наказ Мінфіну України від 18.11.2005 р. № 790.
4. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення розрахунків витрат кормів худобі та птиці у господарствах усіх категорій: наказ державного комітету статистики України від 24.01.2008 р. №18.

УДК 657.41:338.435

СПРАВЕДЛИВА ВАРТІСТЬ У СИСТЕМІ РИНКОВОЇ ОЦІНКИ КАПІТАЛУ ЯК ОБ'ЄКТУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Т.Г.Камінська, к.е.н., доц.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Т. Каминская. «Справедливая стоимость в системе рыночной оценки капитала как объекта бухгалтерского учета». В статье рассматривается справедливая стоимость как категория бухгалтерского учета, ее отличие от рыночной стоимости, а также отображение в соответствии с МСФО.

T. Kaminska. «Fair value in the market valuation of capital as the items on the accounting». The article is devoted to consideration of the fair value as a accountant category, its differences of market value and representation it according to IFRS.

Постановка проблеми. В останні роки, як в міжнародному, так і у вітчизняному обліку активно почала використовуватись категорія «справедлива вартість». Це зумовлене, насамперед, такими факторами, як подальший розвиток ринкової економіки і пов'язані з цим процеси активізації руху капіталу, зокрема, збільшення операцій із фінансовими інструментами і розширення практики купівлі-продажу підприємств як єдиного цілого майнового комплексу.